

181

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

ALEKSANDR KAZANȚEV

MARȚIANUL

EDITATĂ DE REVISTA
ȘTIINȚĂ și TEHNICĂ

ALEKSANDR KAZANȚEV

MARȚIANUL

★

ION HOBANA

REALITATE ȘI FANTEZIE

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"
Anul VIII — Nr. 181 — 1 iunie 1962

REZUMATUL NUMĂRULUI PRECEDENT

Aflat pe bordul vasului „Gheorghi Sedov", autorul face cunoştinţă cu astronomul Krîmov, conducătorul unei expediţii menite să constate analogiile dintre plantele arctice şi cele marţiene. Într-o discuţie pasionantă, Krîmov îşi afirmă încrederea în existenţa vieţii pe Marte. El susţine, de asemenea, că explozia care a avut loc în stepa tungusă la 30 iunie 1908 se datora pieirii unei rachete interplanetare marţiene. Şi iată-l acum răspunzînd unei întrebări în legătură cu înfăţişarea probabilă a ipoteticilor marţieni...

Coperta — desen: DUMITRU IONESCU
Desene interioare: AUREL BUICULESCU

SOLUL COSMOSULUI

(Urmare din numărul trecut).

Krîmov surîse :

— M-am gîndit la asta. Fie... Apropo, am citit opiniile unuia dintre colegii dumneavoastră, profesorul Efremov, paleontolog şi scriitor. Sînt de acord cu el în multe privinţe... Un centru cerebral unic, organele văzului stereoscopic şi ale auzului dispuse în preajma lui ... Toate acestea sînt indispensabile. De asemenea, poziţia verticală, pentru a avea cel mai mare cîmp de vedere posibil. Acum, în ceea ce priveşte aspectul exterior. Pe Marte clima e aspră, iar schimbările de temperatură sînt bruşte. S-ar putea ca marţienii să nu fie foarte frumoşi.

Ei trebuie să aibă un tegument de protecţie, un strat gros de grăsime, păr abundent sau o piele de nuanţă violetă, care să absoarbă, ca şi plantele marţiene, razele calorice. Sînt scunzi ... căci acolo gravitaţia e slabă... muşchii lor sînt mai puţin dezvoltaţi decît ai noştri. Şi mai ce încă ?... A, da !... Organele respiraţiei !... La ei trebuie să se fi dezvoltat în cel mai înalt grad. Asta pentru că sînt nevoiţi să folosească infima cantitate de oxigen existentă în atmosfera marţiană...

Spre noi cercetări...

Trimiterea unei expediţii ştiinţifice în taiga ar prezenta un interes incontestabil.

De altfel, nu vă garantez precizia amănuntelor...

— Şi fiinţele raţionale de pe Venus, cam cum ar putea să arate? întrebă gînditor Nizovski.

Astronomul izbucni în rîs:

— Despre asta nu vă pot spune nimic. Ştim atît de puţine lucruri...

— Şi totuşi... veneau de pe Venus, spuse încet Nizovski.

Krîmov clătină din cap.

Ne despărţirăm tîrziu după miezul nopţii. Boris Efimovici era încîntat:

— Ăsta-i un om adevărat! Ce efort constant către scopul pe care şi l-a fixat în viaţă! Iată unul care n-ar fi de prisos la noi, în Arctica!

Îmi amintesc clipa în care astronomul îşi lua rămas bun de la noi. Trebuia să debarce împreună cu Nataşa la Pămîntul Rece ca să studieze capacitatea de absorbţie a vegetaţiei locale.

Instrumentele lor fură coborîte pe vedetă. Nataşa şi Krîmov ne făceau semne de adio. Căpitanul le răspunse cu un sunet de sirenă — aşa cum făcea totdeauna acest simpatic Boris Efimovici.

Nizovski se aplecă peste bord şi strigă:

— De pe Venus!

— De pe Marte! răspunse Krîmov, fără să surîdă.

Vedeta se îndepărtă, săltînd pe valuri. Gonea către linia aproape invizibilă a coastei.

Se întoarse după un ceas.

„Gheorghi Sedov" îşi reluă drumul.

E posibil să se răspundă, în sfîrşit, la întrebarea dacă în taiga a avut loc o explozie atomică? Pentru aceasta, ar trebui să fie explorată regiunea catastrofei, să se studieze gradul de radioactivitate.

În fiecare regiune a Pămîntului există un anume grad de radioactivitate. Cu ajutorul unor aparate speciale, contoarele Geiger, poate fi descoperită oriunde o cantitate absolut precisă de dezintegrare a atomilor.

Dacă în regiunea catastrofei s-a produs într-adevăr, în momentul exploziei, o puternică radiaţie radioactivă (explozie atomică), atunci fluxul neutronilor (particule elementare ale atomilor dezintegraţi), traversînd lemnul copacilor doborîţi şi solul, ar fi trebuit să provoace neapărat anumite schimbări. S-ar fi format ceea ce

MARȚIANUL

Spiritul „catastrofei marțiene" se instală în careul vasului „Gheorghi Sedov". Nimeni nu mai avea chef să povestească isprăvi arctice; marinarii și oamenii stațiunilor polare își aminteau detaliile exploziei din taiga, se agitau, discutau... „Decameronul[1] nostru septentrional", cum spunea căpitanul, eșuase pe un banc de nisip...

— Aleksandr Petrovici, dumneata trebuie să-l repui pe linia de plutire! mi se adresă el, rîzînd. E de datoria scriitorului să ne povestească ceva fantastic dacă solul Cosmosului ne-a creat o asemenea stare sufletească.

— Da, da! se însufleți asistența. Povestește-ne ceva din care să nu credem nici o iotă!

— Dar în nava interplanetară ați crezut? glumii eu.

---

numim „atomi marcați" cu nuclee mai grele în care ar fi rămas o parte a neutronilor. Acești atomi marcați sînt izotopi (varietăți) mai grei ai elementelor răspîndite în mod natural pe Pămînt. Astfel, azotul obișnuit a putut să se transforme în carbon greu, care se dezintegrează spontan. Alți izotopi grei se dezintegrează la fel. Această distrugere spontană poate fi descoperită cu ajutorul acelorași contoare Geiger.

Dacă se stabilește că în această regiune cantitatea de dezintegrare a atomilor pe secundă depășește media, caracterul catastrofei va fi evident.

---

[1] Autorul face aluzie la cunoscuta carte a lui Bocaccio, „Decameronul", alcătuită dintr-o suită de povestiri aparținînd diferitelor ei personaje (n.r.).

— După părerea mea, erau destule lucruri verosimile!

— Atît de multe încît nu pot fi respinse în bloc, remarcă pilotul.

Era un uriaş tăcut, încălţat cu cizme moi din piele de cîine şi îmbrăcat cu un combinezon de zbor. Trebuia să găsească locul potrivit pentru un aerodrom, pe una dintre insule. Aşa se explica prezenţa lui pe bordul lui „Sedov".

— Imposibil de crezut... Dar imposibil şi de respins, comentă Netaiev, navigatorul.

— Atunci vreţi să vă povestesc un lucru pe care să vă fie cu neputinţă să-l credeţi? întrebai eu.

Mă hotărîsem să adaug povestirilor simple despre viaţa arctică, pe care le auzisem pe vas, istoria unei cu totul alte vieţi, de necrezut, imposibile, dar...

La început fui ascultat cu o uşoară neîncredere, cu un surîs condescendent sau încurajator, acelaşi poate cu care întoarce această pagină cititorul, în aşteptarea unei ficţiuni...

În povestirea mea va fi vorba despre prezent, despre o singură întrevedere într-o încăpere tristă, cu plafonul mîncat de igrasie şi cu mesele acoperite de pete de cerneală, la aeroclubul central Cikalov de la Tuşino, în împrejurimile Moscovei.

În ziua aceea eram de serviciu la aeroclub. Nu, nu vă miraţi, nu sînt aviator. Pasionaţi de astronautică, noi creasem acum cîţiva ani o secţie specială, o organizaţie care-şi propunea să sprijine viitoarele călătorii interplanetare. Foarte de curînd încă eram luaţi în rîs, ni se spunea „lunatici", din pricina visului nostru de a zbura cîndva spre Lună. Suportam totul cu stoicism, făceam propagandă pentru scumpa noastră astronautică, străduindu-ne să-i strîngem în jurul nostru pe toţi cei cărora puteam să le insuflăm credinţa noastră în posibilitatea călătoriilor cosmice; creasem tot felul de comitete: astronavigaţie, tehnică reactivă, astronomie şi biologia zborului cosmic, telecomandă... Acum nimeni nu mai rîde de secţia de astronautică. Ea numără printre membrii săi

numeroşi savanţi, aviatori celebri, studenţi, ingineri, scriitori... tineri, tinere, oameni în puterea vîrstei, bătrîni, cercetători, pedanţi, visători...

Pe scurt, ca unul dintre organizatorii secţiei de astronautică, am avut ocazia, în anul lansării primilor sateliţi artificiali ai Pămîntului, să fiu de serviciu la aeroclub. După ce am discutat prieteneşte cu două fete şi un tînăr care voiau să zboare nici mai mult nici mai puţin decît în Marte, rămas singur, am început să parcurg scrisorile primite.

Unele erau foarte interesante. Un tînăr scria: „Am optsprezece ani, am terminat şcoala medie şi n-am făcut încă nimic în viaţă. Aş vrea să slujesc cu ceva ştiinţei. Am auzit spunîndu-se că există intenţia de a pune un cîine în satelitul artificial al Pămîntului, pentru a-l trimite în spaţiul cosmic. Desigur că e mai important pentru ştiinţă să fie trimis un om. Vă cer să mă ajutaţi să-mi ofer serviciile pentru zborul experimental în Cosmos. Sînt sigur că voi avea timpul necesar pentru a transmite prin radio toate senzaţiile mele... Şi voi vedea globul terestru ca şi cum aş fi pe o stea..."

O altă scrisoare venea de la o femeie: „Sînt casnică, am 46 de ani şi n-am făcut nimic în viaţă. Îngăduiţi-mi să slujesc ştiinţei şi să mă ofer ca obiect de studiu al stării organismului uman în timpul zborului cosmic. Îmi dau seama că nu toate rachetele se întorc..."

Un mecanic de locomotivă din Transbaicalia scria: „Îmi place mult tehnica, mă pricep la mecanisme, sînt gata să învăţ. Aş putea fi util ca membru al echipajului unei nave cosmice..."

Fie zis în treacăt, există de pe acum la noi şi în străinătate zeci de mii de oameni care ard de dorinţa de a lua parte la viitoarele călătorii cosmice...

Am început să mă gîndesc la această particularitate uimitoare a caracterului uman. Care este forţa care-l smulge pe om Pămîntului şi-i dă ghes spre stele? Setea de a cunoaşte, o sete mistuitoare, de nestins! Aceeaşi care-i însufleţea pe exploratorii polari, oameni pasionaţi, posedaţi în sensul nobil al cuvîntului, căzînd, dar ridi-

cîndu-se, pierind, dar năzuind mereu, peste gheţurile de netrecut, prin geruri şi furtuni de zăpadă, către un punct misterios numit pol şi însemnat pe hărţi cu o pată albă... E aceeaşi forţă care-i purta în voia vîntului pe navigatorii îndrăzneţi, peste vastele întinderi de apă şi prin uragane, către ţărmurile îndepărtate, frumoase pentru că erau necunoscute... Şi e mereu aceeaşi forţă care-i călăuzeşte pe cei curajoşi în escaladarea povîrnişurilor îngheţate ale unui pisc neatins, inaccesibil, ridicîndu-se pînă la cer şi pe care nu vor găsi decît un vînt năprasnic, o privelişte orbitoare şi senzaţia purificatoare, îmbătătoare şi dătătoare de puteri a înălţimii...

Ţelurile şi înălţimile spre care năzuieşte astăzi omul nu mai pot fi asemuite cu nimic din ceea ce a înfăptuit pînă acum...

Aşa e natura umană şi tocmai de asta e demnă de admiraţie !...

L-am zărit în clipa în care traversa curtea aeroclubului. Ar fi trebuit să plec, dar am rămas, ca şi cum aş fi ştiut că vine pentru mine. Mi se păruse ceva ciudat în înfăţişarea lui, în felul în care mergea, îndreptîndu-se către uşă.

Această senzaţie s-a accentuat cînd l-am văzut de aproape. (Voia, într-adevăr, să stea de vorbă cu mine !) Nu din pricina staturii lui mici, a mişcărilor stîngace, a unei oarecare disproporţii între trup, mîini şi picioare şi nici măcar a capului prea mare, acoperit de umflături şi complet lipsit de păr... Ceea ce m-a izbit a fost privirea ochilor lui mari şi inteligenţi, deformată de lentilele curioase, neverosimil de convexe, ale ochelarilor. Lentilele acestea îi apropiau de mine ochii enormi, cam trişti, pătrunzători şi oglindind o nemărginită înţelegere.

Am atribuit ochelarilor impresia pe care mi-a produs-o vizitatorul şi l-am rugat să ia loc.

După ce a pus pe masă un manuscris voluminos, m-a privit cu un zîmbet cald, surprinzînd, fără îndoială, o uşoară nelinişte în ochii mei, poate chiar înţelegînd că aveam de citit prea multe manuscrise şi că mă aşteptam la ceva asemănător.

— Nu, n-am venit pentru o consultaţie literară şi nici pentru publicare...

I-am aruncat o privire întrebătoare.

— Ştiu că e încă prea devreme să vorbim despre un zbor interplanetar real, despre eventuala compoziţie a echipajului... Cu toate că poate sînteţi asaltaţi de cereri. Şi totuşi, aş vrea să obţin de pe acum sprijinul secţiei dumneavoastră.

N-aveam în faţa mea un tînăr, nu puteam să glumesc cu el, să-l îndemn să studieze acele ramuri ale ştiinţei de care vor avea nevoie într-o zi astronauţii.

Mi-a înţeles gîndul, nu ştiu prin ce minune, şi mi-a spus că nu e nici astronaut, nici geolog, nici medic, nici inginer, cu toate că... — şi-a reţinut o clipă răsuflarea —, cu toate că ar fi putut să îndeplinească oricare dintre aceste profesiuni. Dar, oricum, conta pe un sprijin, vrînd să fie sigur că va face parte din echipajul primei nave cosmice plecînd spre Marte. Căci fiecare are dreptul la... întoarcere.

Am început să nu mă mai simt bine. Mi-am amintit că citisem, în 1940, scrisoarea directorului unui mare magazin din Sverdlovsk, care cerea şi el să fie ajutat să se întoarcă pe Marte! Se spunea că în toate celelalte privinţe acest lucrător din comerţ era un om pe deplin normal.

Vizitatorul a surîs. Am citit în ochii lui că şi de data asta înţelesese totul.

La naiba! Poate că la ei, pe Marte, atmosfera era într-adevăr atît de rarefiată încît renunţaseră de mult să-şi comunice ideile cu ajutorul undelor sonore, adică făcînd să vibreze aerul. Mi-am dat seama că începusem şi eu să-i ghicesc gîndurile... Cel mai simplu era să-l socoteşti bolnav...

— Da, mi-a confirmat el. La început m-au închis de mai multe ori în ospicii, pînă ce am înţeles că e inutil să încerc să-i conving pe oameni.

M-am întrebat dacă nu cumva citisem chiar scrisoarea lui, într-o zi, înainte de război.

Vizitatorul mi-a întins manuscrisul :

— Aş fi putut să-l scriu în rusă sau în engleză, în franceză sau în olandeză, în germană, chineză sau japoneză, folosind una dintre scrierile de pe Pămînt...

Vrînd să fiu politicos, am desfăcut manuscrisul şi am făcut ochii mari văzînd paginile acoperite de semne bizare. Ce putea să fie? O mistificare? Un simptom de boală?...

— O fiinţă raţională, oricare ar fi ea, a continuat vizitatorul, nu poate să născocească în singurătate o limbă necunoscută, capabilă să transmită în întreaga lor expresivitate şi supleţe idei şi sentimente chiar dacă nu întru totul de înţeles pentru oameni. O fiinţă raţională, dacă e singură, nu poate să inventeze o scriere pentru a reda toate comorile unei asemenea limbi. Veţi înţelege că acest manuscris n-a putut fi redactat decît de reprezentantul unui neam îndepărtat, vechi, înţelept, care există într-adevăr într-o lume aspră, pe cale de dispariţie...

— Dar cum să-l citesc? am strigat eu, nemaiputînd să mă reţin, şi am surprins imediat îndărătul ochelarilor miraculoşi expresia unei afectuoase înţelegeri.

— În ultimul secol, civilizaţia pămînteană a făcut un adevărat salt. Aţi trecut de la cunoaşterea legii conservării energiei la utilizarea energiei materiei, de la idolatrie la crearea maşinilor care multiplică forţa creierului şi îl înlocuiesc pentru anumite funcţiuni. Sînt fericit că sînt contemporan cu înflorirea acestei civilizaţii pe o planetă tînără şi îmbelşugată care, avînd o masă suficientă, nu-şi pierde nici atmosfera, nici apa şi care nu va fi ameninţată niciodată cu dispariţia.

— Şi credeţi că maşinile de calculat electronice vor putea să descifreze acest manuscris?

— Maşinile îl vor citi şi veţi înţelege cine l-a scris.

Înţelesesem aproape, eram gata să înţeleg cine îl scrisese. Îmi dădeam seama de ridicolul şi neobişnuitul situaţiei. Mîinile îmi tremurau. Cine se va interesa de această întrevedere: lumea întreagă sau doar cîţiva specialişti în boli nervoase?

Ochii care puteau să transmită şi să citească gîndurile mă priveau prin lentilele convexe ale ochelarilor. Mai

erau oare posibile minciuna sau duplicitatea, falsitatea sau ipocrizia ?...

Ne-am despărţit după ce am convenit să ne întîlnim din nou, în aceeaşi încăpere, exact după şase luni...

Şi apoi... apoi am pornit în călătorie pe bordul lui „Gheorghi Sedov" şi mă vedeţi în acest careu de multe luni de zile.

— Cum asta ? exclamă aproape cu indignare navigatorul Netaiev, ridicîndu-şi ochii limpezi şi dilataţi în clipa aceea. Şi manuscrisul ? Ce s-a întîmplat cu el ?

— Povestirile cu nebuni au totdeauna ceva distractiv, remarcă cineva.

Netaiev se-ntoarse spre el, iritat.

— Cred că povestirea nu s-a terminat, spuse căpitanul şi mă privi, pîndind răspunsul.

— Sigur că nu, încuviinţai. Îl voi revedea...

— Şi manuscrisul... îl ai la dumneata ? Putem să aruncăm o privire ? întrebă Netaiev, foarte interesat.

— Nu. Nu-l am. Povestirea are, într-adevăr, o urmare. Curînd după întrevederea despre care v-am vorbit, un remarcabil om de ştiinţă a venit la noi, la Uniunea scriitorilor. Numele lui e pronunţat cu respect de matematicienii din lumea întreagă. E un om foarte interesant. Un savant de tip nou. Înalt, bine făcut, cu o alură sportivă, excelent jucător de tenis şi de şah, cunoscînd de minune literatura... Am discutat împreună multe probleme literare... Îşi începuse studiile după Revoluţie, la vîrsta de şaisprezece ani ; la douăzeci de ani era candidat în ştiinţe, iar la douăzeci şi opt de ani a fost ales academician.

— Ştiu despre cine e vorba ! exclamă Netaiev.

— Savantul ne-a vorbit despre tehnica electronică de calcul. Aţi auzit desigur vorbindu-se despre maşini cibernetice capabile nu numai să efectueze cele mai complicate calcule, care ar fi necesitat eforturile mai multor generaţii de matematicieni, dar totodată să rezolve probleme de logică. Ele au o memorie aşa-zisă electronică şi, cu ajutorul unui dicţionar automat, pot să traducă dintr-o limbă într-alta şi chiar să revadă textul tradus.

Cînd l-am dus acasă cu mașina, academicianul mi-a destăinuit că făcuse o experiență îndrăzneață... Marea mașină de calculat electronică a Academiei de științe era capabilă, între altele, să joace binișor șah și să rezolve probleme șahiste. El îi prezentase un program după care trebuia să ghicească subiectul unei opere dramatice numai după lista personajelor. Experiența se arătase a fi extrem de interesantă... Cînd era vorba de o piesă mediocră, stereotipă, în care totul putea fi prevăzut dinainte, mașina indica cu precizie personajele negative și pozitive, momentul în care conferențiarul avea să înșele pe biata studentă, intervenția nobilului profesor și cum totul se va sfîrși în cel mai fericit chip cu putință...

Dar, cum remarca academicianul, mașina electronică avea încă o însușire dintre cele mai prețioase. Ea putea să încerce sute de mii de variante pe secundă și, în curînd, avea să ajungă la un milion pe secundă. Aplicînd metoda eliminării, utilizînd o enormă cantitate de variante, se putea descifra în scurt timp orice scriere secretă, orice cod... Academicianul spunea că hieroglifele egiptene, scrierea cuneiformă, ar fi putut fi descifrate într-un interval de timp incomparabil mai scurt decît le-a trebuit savanților în secolul trecut...

Vă dați seama că era tocmai ceea ce așteptam. Cu multă prudență, i-am povestit istoria straniului vizitator și a manuscrisului său. A izbucnit într-un rîs tineresc și molipsitor. Conduceam mașina, nedumerit de reacția lui. Am ajuns în strada Bolșaia Kalujskaia, unde trebuia să coboare. Peste geamul lăsat al mașinii, mi-a strîns mîna. Reținînd-o o clipă, mi-a spus, cu un aer viclean:

— Ei bine, o să încercăm. Avem o mașină experimentală. E liberă noaptea. Dacă reușești să-i convingi pe tinerii mei colaboratori, să-i înfierbînți... Am putea încerca să descifrăm cîteva pagini de la început...

— Și de la sfîrșit, am adăugat eu.

A rîs din nou:

— Cu condiția să fie descifrabile.

Tînărul academician, amator de probleme de șah și de jocuri matematice-teatrale, rîdea și-mi propunea să-i

conving pe tinerii lui colaboratori, dar... cînd m-am dus la el, la Academia de științe, aceștia mă așteptau cu nerăbdare și s-au aruncat asupra straniului manuscris, răsfoindu-l și discutînd ce anume program de descifrare să propună mașinii...

Ah, programul de descifrare! De cîte ori au fost obligați să-l schimbe!...

— Nu mergea? întrebă Netaiev, neliniștit.

— Nu, n-ajungeam la nimic. Mulți din această echipă de cercetători și-au pierdut curajul. Academicianul rîdea, glumea, îi tachina, dar... intervenea și propunea un alt program...

— Și atunci?

— Timpul trecea... Odată, academicianul a declarat că, dacă se lucrează ca lumea, cu ajutorul unei mașini cibernetice pînă și luminile orașului pot fi „descifrate" sub forma unei opere poetice... Nu știu dacă datorită acestei particularități a calculului probabilităților, dar... într-o frumoasă zi s-a întrevăzut începutul a ceva coerent. Academicianul a încetat să glumească, a devenit iritabil, sîcîitor... Mașina descifra acum ziua și noaptea... Erau în întîrziere cu calculele infiltrării apei într-un baraj... Cineva le făcea scandal pentru asta, iar noi... noi alcătuiam noțiuni inteligibile și prezentam mașinii un nou program, de data asta cu mai multă siguranță.

— L-ați citit? întrebă Netaiev, cu sufletul la gură.

— Da, cîteva pagini de la început...

— Și? Și? Nu vezi că murim de nerăbdare?...

— Și... Mașina electronică de calculat, mărind capacitățile creierului omenesc — la fel cum, să zicem, un excavator mărește puterea mușchilor — a descifrat primele pagini ale jurnalului scris, zi de zi, pe Pămînt, de un marțian care a rămas în taiga în 1908, în împrejurări tragice...

Închipuiți-vă emoția mea cînd, prin ochii unei ființe venite din lumea deșerturilor secate de viață, am descoperit frumusețea generoasă, minunile planetei noastre, infinita multitudine a uimitoarelor sale forme vegetale, izbind imaginația străinului prin neînchipuita lor diversitate, în sfîrșit, lumea faunei noastre, dezvoltată în miria-

dele de izvoare independente ale vieții, fiecare avînd în felul său o frumusețe desăvîrșită... și încununarea ei, omul, stăpînul naturii...

Cît de mult l-a izbit întîlnirea cu omul! Făpturile raționale de pe Pămînt semănau cu el, locuitor al îndepărtatului Marte! Deci, rațiunea supremă a evoluției este îngrădită, ea nu poate alege decît forme asemănătoare pentru ființele raționale! E adevărat că aceste făpturi pămîntene gîndeau, comunicau între ele într-un chip bizar, făcînd să vibreze aerul, producînd sunete cu ajutorul cărora puteau nu numai să-și facă cunoscute gîndurile, dar și să și le ascundă...

A încercat să-i imite pe oameni, a încercat să reproducă și el sunete pentru a le spune oamenilor cine e. Și le-a spus, dar... negustorii siberieni și ureadnikul[1] *n-au văzut în el decît un străin, pe deasupra și nebun, și l-au închis într-un ospiciu. Cînd a scăpat de acolo, a plecat pe alte meleaguri...*

A trăit cincizeci de ani printre oameni, scriindu-și jurnalul. Cunosc doar cîteva pagini, dar mi-am făgăduit să-l descifrez în întregime și să-l public în romanul meu „Marțianul", pe care-l încep prin această povestire. În jurnalul marțianului vom vedea viața noastră prin ochii reprezentantului unui neam vechi și înțelept, care a atins pe bătrîna lui planetă o formă superioară a societății și care a trecut cu milioane de ani în urmă prin faza de dezvoltare actuală a Pămîntului. Prin ochii marțianului ne vom vedea pe noi înșine, faptele noastre și raporturile dintre oameni, dezvăluite pe deplin datorită ochelarilor lui magici. Vom vedea minciuna și falsitatea, bigotismul și ipocrizia, care nu pot să existe dacă gîndul nu e ascuns printr-o vibrație convențională a aerului și care nu vor mai exista cînd spiritul oamenilor va crește în măreție.

Cum i-am apărut în primele zile ale conviețuirii lui cu noi?... Și mai tîrziu, cînd a fost martorul războaielor mondiale, oare cum putea el să-i considere pe cei care își rezolvau neînțelegerile vărsînd sînge, care-i sileau pe

---

[1] Grad inferior de poliție rurală în Rusia țaristă **(n.r.)**.

alții să muncească pentru ei, făcînd ca unii să fie fericiți, iar ceilalți nenorociți ?...

Citind jurnalul marțianului, vezi parcă dinafară viața terestră. Dar iată ultimele pagini... aflăm cum căuta să se întoarcă în țara unde se puneau temeliile unei societăți care-i era familiară, aflăm cum, trăind printre oameni, și-a schimbat părerea despre ei. Urmărind dezvoltarea vertiginoasă a civilizației lor, cînd o etapă istorică ce durase pe Marte milioane de ani a fost depășită într-un secol, marțianul începe să viseze că pămîntenii, mai norocoși și mai energici decît semenii săi, îl vor ajuta să se întoarcă pe planeta aspră, dar atît de scumpă inimii lui. Visează să aducă cu sine energia nestăvilită a oamenilor, care vor contribui la prelungirea cu milioane de ani a vieții pe o planetă din ce în ce mai stearpă...

Vom citi jurnalul său, vom cunoaște viața lui pe Pămînt și vom înțelege ce om, iertați-mă, vreau să zic ce marțian era acesta !... Da, mă gîndesc cu emoție la viitoarea noastră întrevedere. Oare fiecare dintre voi nu s-ar simți la fel de emoționat doar la gîndul că lîngă el se află cineva sosit din viitorul nostru, cineva care ne judecă după legile visului nostru ?... Cît de mult am dori să nu-l auzim dezaprobîndu-ne niciodată și pentru nimic !...

Isprăvisem.

— Ah, dacă am putea citi tot jurnalul ! suspină Netaiev.

— Îl veți citi, vă făgăduiesc ! l-am asigurat eu, apoi mi-am adus aminte : Dar ia stai ! Parcă era vorba să nu credeți nimic din ce-am să vă povestesc...

Netaiev surîse condescendent, și căpitanul mă amenință cu degetul :

— Dacă n-aș fi obligat să fac traversarea în Sud, aș dori din toată inima să te vizitez la aeroclub, în ziua viitoarei întrevederi.

Careul se umplu de larmă. Toți se înghesuiau în jurul meu și-mi cereau să descriu noua mea întrevedere cu marțianul, dacă va avea loc.

— Voi scrie neapărat un roman...

Cineva protestă :

— De ce un roman ? Scrie despre el !...

Ieşii pe punte. Ciudate sînt stelele Arcticii ! Ai zice că-s mai aproape decît oriunde în altă parte.

Netaiev mă aştepta.

— Marte ! îmi spuse el, arătîndu-mi o stea roşie.

Stăteam pe gînduri, privind această mică scînteiere a unei lumi necunoscute.

— Da, ne-ar fi ruşine uneori dacă el s-ar afla lîngă noi, spuse navigatorul, visător.

— Ştii de ce v-am spus povestea lui ? Pentru că dacă s-ar fi aflat printre noi, dacă ar fi întîlnit oamenii cu care am vorbit aici şi dacă i-ar fi ascultat... n-am fi avut de ce să roşim în faţa lui.

— Adevărat ? exclamă bucuros Netaiev.

Tăcurăm mult timp. Apoi el spuse :

— Acolo, la voi, la secţia de astronautică... nu s-ar putea să mă aveţi în vedere ? Unui navigator... stelele îi sînt familiare... Aş putea fi navigator şi în Cosmos.

Era tîrziu. Plecai să mă culc.

Dar un alt om mă aştepta. Pilotul. Voia să-mi vorbească între patru ochi. Vă voi trăda totuşi secretul.

Îi ascultai rugămintea şi-i strînsei mîna cu putere.

Fără îndoială că oameni ca el vor pilota primele nave cosmice...

„Gheorghi Sedov" îşi urma drumul sub stele.

ION HOBANA

REALITATE ȘI FANTEZIE

Cercetările continuă

În vara anului 1958, deci după apariția volumului care cuprinde povestirile lui Kazanțev, oamenii de știință sovietici au început asaltul hotărîtor al enigmei tunguse. Expediții înarmate cu cele mai moderne mijloace de investigație s-au stabilit pentru mai multe luni în regiunea catastrofei, verificînd rezultatele cercetărilor anterioare și strîngînd material nou. Asaltul a continuat în anii următori și, așa cum se întîmplă nu o dată pe tărîmul științei, concluziile trase pînă acum sînt contradictorii. Mi se pare însă deosebit de interesant faptul că unele ipoteze ale scriitorului Aleksandr Kazanțev — nu însă și concluzia finală — au fost acceptate de tot mai mulți oameni de știință.

Se știe, de pildă, că misterul catastrofei tunguse a rămas multă vreme de nepătruns datorită lipsei oricăror urme ale corpului care ar fi izbit Pămîntul. L. A. Kulik a căutat asemenea urme ani de-a rîndul, secînd mlaștina din pădure, explorînd cavitățile, făcînd tot ceea ce era omenește posibil. Nici alte expediții nu au avut mai mult succes, pentru că „insăși coliziunea dintre meteorit și Pămînt n-a avut loc", spune Krîmov, eroul povestirii „Solul Cosmosului" și presupus participant la cercetările efectuate de Kulik. „Pentru mine era evidența însăși. Existența pădurii moarte mi-a sugerat ideea că explozia s-a produs în aer, la o înălțime de aproximativ trei sute de metri, chiar deasupra acelei păduri".

Astăzi, această particularitate este general recunoscută, trecînd din domeniul ipotezelor în acela al adevărului ştiinţific demonstrat. Încă din 1958, K. P. Florenski a stabilit definitiv că explozia din taiga s-a produs nu pe sol, ci în aer. În 1959, academicianul V. G. Fesenkov a evaluat înălţimea exploziei după modul de propagare a undelor de explozie în aer la circa 5 km. Această cifră

Acad. V. G. FESENKOV

rezultă şi din analiza barogramelor din 1908 ale Institutului de geofizică de la Potsdam, indicînd altitudinea la care s-a făcut simţită perturbaţia principală din atmosfera terestră.

S-a stabilit totodată că trecerea corpului tungus prin atmosferă a determinat o bruscă modificare a cîmpului magnetic al Pămîntului, modificare înregistrată pe magnetogramele observatoarelor din Irkuţk şi Greenwich.

Împreună cu argumentele expuse de astronomul Krîmov în „Solul Cosmosului“, aceste constatări înlătură ipoteza despre natura meteoritică a corpului tungus. Într-adevăr, indiferent de compoziţia lui, un meteorit n-ar

fi putut să explodeze în aer cu o energie egală celei a cîtorva bombe cu hidrogen și să provoace o puternică modificare a cîmpului magnetic al Pămîntului.

Demonstrînd netemeinicia ipotezei „meteoritice", academicianul V. G. Fesenkov afirmă, într-un articol recent [1], că misteriosul corp tungus ar fi fost, de fapt, o cometă. Este concluzia la care a ajuns și expediția condusă de K. P. Florenski, în urma cercetărilor efectuate în regiunea catastrofei.

Partizanii ipotezei cometice se întemeiază pe cîteva fapte de necontestat și, în primul rînd, pe luminescența mărită a cerului nocturn, începînd din noaptea imediat următoare catastrofei. Ei atribuie această luminescență difuziunii luminii solare asupra norilor de praf care alcătuiesc coada cometelor.

În articolul său, V. G. Fesenkov amintește și de sferele microscopice de magnetită și silicat existente în probele de sol, culese, pe vremuri, de Kulik și apoi de expedițiile următoare. Proveniența cosmică a acestor sfere fiind confirmată de analiza spectroscopică, se presupune că ar fi vorba despre rămășițele nucleului cometei, pulverizat de explozie.

În sfîrșit, referindu-se la natura exploziei, V. G. Fesenkov susține posibilitatea unei reacții chimice: „compușii hidrocarburilor incomplete care alcătuiau nucleul cometei trebuie să fi reacționat intens cu oxigenul la temperatura înaltă și presiunea mare care s-a format în unda de șoc." El încheie astfel: „Pentru explicarea completă a acestui fenomen unic este necesară munca comună a specialiștilor de profile diferite asupra materialului acumulat".

Ipoteza cometică stîrnește obiecții din partea altor oameni de știință. Printre aceștia se numără membrii expediției conduse de geofizicianul A. V. Zolotov, care a lucrat în taigaua tungusă concomitent cu expediția lui Florenski. Să le ascultăm argumentele [2]:

---

[1] „Pravda" nr. 52/1962.

[2] Pentru datele privind expediția Zolotov am folosit articolul „Explozie nucleară deasupra taigalei", apărut în revista „Znanie sila" nr. 12/1961 (I.H.)

Luminescența cerului în timpul nopții nu poate fi explicată prin difuzia luminii solare asupra particulelor de praf care alcătuiesc coada cometelor. Pămîntul a trecut deseori prin cozile prăfoase ale unor comete fără ca această întîlnire să dea naștere unor fenomene luminoase. Nici nu e de mirare, dacă ne gîndim că densitatea cozilor cometelor e de miliarde de ori mai mică decît aceea a aerului dintr-o încăpere. Pe de altă parte, luminescența a fost observată și la extremitatea conului umbrei terestre, acolo unde nu poate fi vorba de acțiunea luminii solare.

În ceea ce privește globulețele de magnetită și silicat, ele constituie produse obișnuite ale dezagregării meteorice, care pot fi întîlnite pretutindeni.

Cît despre natura exploziei... Dar să nu anticipăm concluzia surprinzătoare a cercetărilor întreprinse de expediția Zolotov.

Nu am intenția, competența sau căderea de a mă amesteca în disputa privind interpretarea datelor catastrofei tunguse. Mi se pare însă deosebit de interesant faptul că lucrările expediției Zolotov aduc noi argumente în sprijinul ideii din „Solul Cosmosului". Și fantezia poate să zburde mai în voie atunci cînd se înalță de pe rampa de lansare a ipotezelor științifice — fie ele încă discutabile.

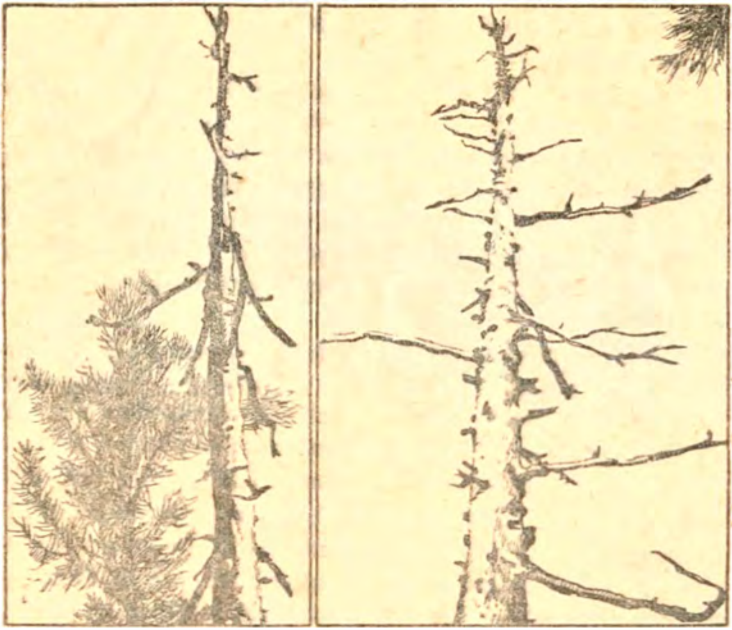
A. V. Zolotov consideră că problema vitezei corpului tungus constituie veriga principală a dezlegării misterului. Să-i urmărim raționamentul.

În cazul dat, viteza poate fi determinată stabilind raportul dintre amplitudinile undelor balistică și de explozie într-un anumit punct din spațiu. Cercetînd mai mulți copaci asupra cărora s-a exercitat acțiunea ambelor unde, Zolotov a constatat că crengile au fost rupte numai de unda de explozie. Unda balistică (provocată de mișcarea corpului și avînd o putere direct proporțională cu viteza lui) n-a rupt nici crengile subțiri.

Un alt procedeu constă în cercetarea fenomenelor luminoase și sonore care însoțesc deplasarea corpurilor.

La viteze mari, aerul din fața corpului zburător e comprimat și luminat puternic. Or, corpul tungus era mai palid decît soarele, ceea ce corespunde unei viteze mai mici de patru kilometri pe secundă.

Dacă corpul tungus ar fi avut o viteză cu mult mai mare decît aceea a sunetului, ar fi fost întîi văzut și apoi auzit. Dar martorii oculari au relatat că vedeau globul

STÎNGA – RAMURI DE COPACI RUPTE DE UNDA EXPLOZIEI
DREAPTA – COPAC CĂRUIA UNDA BALISTICĂ NU I-A PUTUT RUPE CRENGILE

de foc și auzeau, totodată, zgomotul trecerii lui prin văzduh. Viteza corpului tungus nu depășea deci cu prea mult viteza sunetului : 0,3 kilometri/secundă.

(Amintesc cititorilor că, după calculele lui A. Monoțkov, corpul tungus a trecut pe deasupra solului frînînd. Viteza lui deasupra locului exploziei era de 0,7 kilometri pe secundă... O idee asupra căreia ne rezervăm dreptul de a reveni.)

După părerea lui A. V. Zolotov, viteza corpului tungus nu depășea deci 4—5 kilometri pe secundă. Chiar dacă n-am ține seama de celelalte argumente prezentate pînă acum, o asemenea viteză nu poate explica violența și urmările exploziei din taigaua tungusă. Ar fi fost necesară o viteză de zece ori mai mare pentru a obține uriașa energie cinetică a cărei transformare în căldură să provoace o explozie de proporții atît de neobișnuite.

Să recapitulăm.

Catastrofa tungusă se datorește unei explozii extrem de puternice. Explozia s-a produs în aer, la o înălțime de circa 5 kilometri. Ea nu poate fi pusă deci pe seama ciocnirii cu Pămîntul a unui corp oarecare. Viteza relativ mică a corpului tungus nu îngăduie nici explicarea exploziei prin încălzirea lui în urma frecării de atmosferă, prin interacțiunea cu aerul comprimat etc.

Atunci ?

Sursa exploziei trebuie căutată în energia interioară a corpului tungus, spune A. V. Zolotov. Și, cum această energie nu poate fi decît chimică sau nucleară, e necesar să se recurgă la mărturia parametrilor exploziei, adică a valorilor care caracterizează particularitățile ei fizice.

O deosebită importanță în elucidarea problemei o are cunoașterea valorii energiei radiației luminoase a exploziei. Raportul dintre această valoare și energia totală a exploziei indică, de obicei, caracterul exploziei.

Cercetînd efectul radiației luminoase la 17—18 kilometri de epicentrul catastrofei, Zolotov a găsit copaci care au luat foc în momentul exploziei. Aceasta înseamnă că energia radiației luminoase era de 60—100 de calorii pe centimetru pătrat — deci, potrivit calculelor, de $1{,}5.10^{23}$ ergi.

La 60 de kilometri de epicentru, în satul Vanovara, explozia a provocat senzația de arsură : „Mi s-a făcut atît de cald, încît parcă mi-ar fi luat foc cămașa“ (S. B. Semeonov) ; „Urechile au început să-mi ardă atît de tare,

încît mi le-am apucat cu mîinile şi m-am aşezat pe pămînt" (P. P. Kosolapov). Aceasta înseamnă că energia radiaţiei luminoase era de cel puţin 0,6 calorii pe centimetru pătrat — deci, potrivit calculelor, de circa $1,1.10^{23}$ ergi.

La 200 de kilometri de epicentru, în satul Kejma, lumina exploziei era încă atît de intensă încît dădea naştere unei umbre suplimentare în încăperile cu ferestre spre nord. Aceasta înseamnă că energia radiaţiei luminoase era de circa $2,8.10^{23}$ ergi.

Concluzia : ca ordin al mărimii, energia radiaţiei luminoase a exploziei reprezenta cîteva zeci de procente din energia ei totală. Un asemenea raport pare să excludă posibilitatea unei explozii chimice.

Pentru o explozie nucleară pledează şi temperatura de cîteva zeci de milioane de grade, calculată cu ajutorul parametrilor principali.

L. A. Kulik, savantul pe care-l cunoaştem din povestirile lui Kazanţev, a semnalat cel dintîi faptul că arsura copacilor din regiunea catastrofei s-a produs fulgerător. Expediţia lui A. V. Zolotov a descoperit un alt fenomen semnificativ : influenţa ecranării în timpul arsurii. „Se observă o alternare nu numai de porţiuni arse şi nearse pe teren, dar şi de crengi arse şi nearse în vîrful aceluiaşi copac în ansamblu ars" — spune Zolotov. Radiaţia luminoasă a acţionat deci numai acolo unde nu cădea umbra frunzelor şi a crengilor — ceea ce exclude ipoteza unui obişnuit incendiu de pădure.

Concluzia : energia radiantă degajată de explozia din taiga a provocat arsura copacilor pe o rază de 15—18 km. O asemenea arsură intensă este caracteristică exploziilor nucleare.

Şi alte particularităţi ale catastrofei tunguse par să-şi găsească explicaţia în lumina ipotezei exploziei nucleare.

Să ne întoarcem o clipă la povestirea „Solul Cosmosului". Evocînd urmările catastrofei, Krîmov spune :

„În nopțile acelea, s-a observat o lumină verzuie și trandafirie care străpungea norii. Ea se datora luminescenței aerului. În momentul exploziei navei, întreaga sa substanță s-a transformat în vapori și s-a ridicat către înălțimi, unde resturile substanței radioactive au continuat să se dezintegreze făcînd să lucească aerul".

Într-o lucrare publicată în 1960 de un grup de fizicieni din Tomsk se atrage atenția asupra analogiei dintre fenomenele provocate de exploziile nucleare experimentale americane din 1958 și cele care au însoțit catastrofa tungusă. După experiențele din 1958 a avut loc o intensificare a luminescenței cerului în timpul nopții, care, fără să aibă aceeași intensitate, era asemănătoare celei din 1908.

Aceeași lucrare menționează, de altfel, modificări aproape similare ale cîmpului magnetic al Pămîntului (în 1958 și 1908).

Comentariul care însoțește povestirile lui Kazanțev se încheie cu propunerea de a se studia gradul de radioactivitate în regiunea catastrofei. Expediția lui A. V. Zolotov a făcut acest lucru pentru a găsi explicația unui alt fenomen deosebit de important, semnalat de I. M. Emeleanov în 1958. E vorba despre creșterea neobișnuit de rapidă a copacilor din regiunea catastrofei.

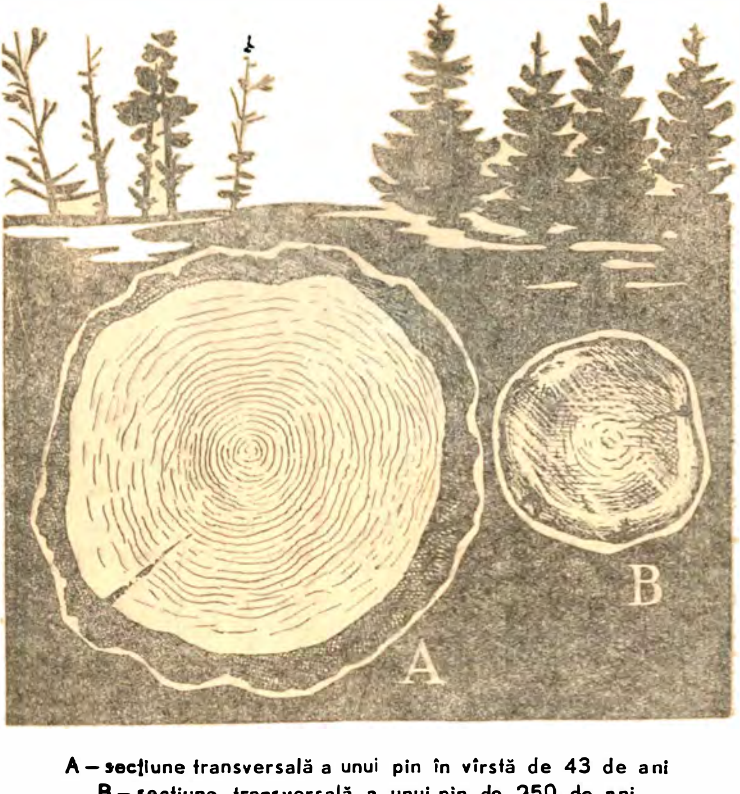
S-au făcut diverse încercări de a găsi o explicație acestui fenomen. S-a vorbit despre schimbarea condițiilor de iluminare a copacilor, despre creșterea conținutului în cenușă al solului etc. Se pare însă că adevărata cauză trebuie căutată în altă parte.

Analizînd radioactivitatea inelelor anuale izolate ale copacilor, Zolotov a constatat că, după 1908, radioactivitatea s-a mărit brusc. În urma exploziei, s-a format deci o substanță stimulatoare care a pătruns în sol și de acolo în plante, determinînd accelerarea procesului de creștere.

Raportul parametrilor exploziei, temperatura de cîteva zeci de milioane de grade, intensitatea arsurii, analogia

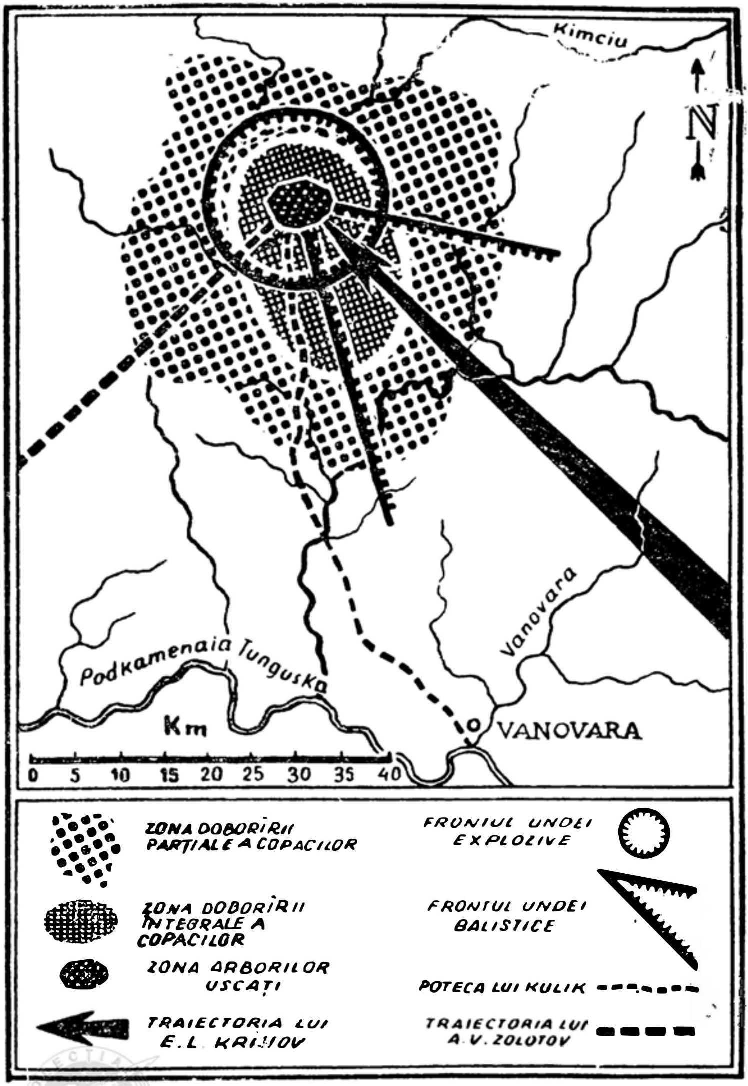
cu fenomenele provocate de exploziile nucleare experimentale, mărirea bruscă a gradului de radioactivitate — iată datele ştiinţifice care vin să sprijine ipoteza îndrăzneaţă lansată de Aleksandr Kazanţev acum 16 ani. Li se adaugă o ultimă şi senzaţională constatare.

Cercetările expediţiei A. V. Zolotov s-au îndreptat şi asupra traiectoriei zborului corpului tungus.

A – secţiune transversală a unui pin în vîrstă de 43 de ani
B – secţiune transversală a unui pin de 250 de ani

Cu toate că a trecut mai bine de jumătate de veac de la catastrofă, traiectoria bolidului care a provocat-o nu era încă riguros stabilită. Supunînd unei revizuiri atente părerile contradictorii ale celor care s-au ocupat de această problemă, A. V. Zolotov a pornit mai ales de la fenomenele fizice consemnate în dosarul catastrofei.

Kimciu
N
Podkamenaia Tunguska
Vanovara
Km
VANOVARA
0 5 10 15 20 25 30 35 40
ZONA DOBORÎRII PARȚIALE A COPACILOR
ZONA DOBORÎRII INTEGRALE A COPACILOR
ZONA ARBORILOR USCAȚI
TRAIECTORIA LUI E.L. KRINOV
FRONTUL UNDEI EXPLOZIVE
FRONTUL UNDEI BALISTICE
POTECA LUI KULIK
TRAIECTORIA LUI A.V. ZOLOTOV

El a ajuns astfel la concluzia că direcţia traiectoriei era de la sud-vest spre nord-est. O concluzie cu consecinţe surprinzătoare.

Se ştie că exploziile creează în aer unde de şoc sferice, a căror acţiune se exercită în mod aproximativ egal în toate direcţiile. Totuşi, epicentrul exploziei corpului tungus e situat departe de centrul zonei distrugerilor. Ne putem oare explica acest fapt prin acţiunea undei balistice ? Nu, căci zona distrugerilor se întinde mai ales sub un unghi mare faţă de traiectoria corpului — şi nu de-a lungul acestei traiectorii.

Concluzia : explozia corpului tungus a avut un caracter orientat, adică acţiunea ei a fost inegală în diferite direcţii. După Zolotov, acest fenomen se poate datora faptului că substanţa explozivă era închisă într-un înveliş inexploziv. Forma inegală a învelişului a determinat acţiunea inegală a exploziei.

Cu prudenţa caracteristică oamenilor de ştiinţă, A. V. Zolotov nu se pronunţă categoric în legătură cu natura corpului tungus. Atîta vreme cît mai sînt multe de aflat despre proprietăţile materiei, despre condiţiile în care poate fi degajată energia nucleară, se pare că există posibilitatea interpretării exploziei din taiga drept un fenomen natural.

În cartea sa „În pragul necunoscutului", apărută în traducere romînească în Editura tineretului, V. Keler vorbeşte tocmai despre o asemenea interpretare : „Unii oameni de ştiinţă se întreabă dacă în cazul acestui meteorit nu este posibil să fi intervenit antisubstanţa. Poate că meteoritul tungus era format din antiatomi. Antisubstanţa meteoritului a venit în contact cu substanţa obişnuită a lumii noastre şi a avut loc o anihilare. În vîrtejul acestei catastrofe s-au degajat uriaşe cantităţi de energie" (pag. 71—72).

O ipoteză seducătoare — şi nu numai pentru un autor de literatură ştiinţifico-fantastică. Cu cîteva aliniate mai jos, Keler se îndoieşte însă de temeinicia ei : „În primul rînd, dacă am calcula masa presupusei antisubstanţe după formula lui Einstein $E=mc^2$, atunci greutatea întregului

meteorit s-ar ridica la circa 200 de grame. O asemenea bucată de antisubstanță, în drumul ei de la materia antistelei, s-ar fi topit fără să lase măcar o urmă, mult timp înainte de a ajunge în sistemul nostru solar". Dar poate că bucata de antisubstanță avea la început o masă considerabilă. Poate că ea s-a „topit" pe drum și doar ultima ei rămășiță avea greutatea de 200 de grame !?... Keler răspunde implicit acestei supoziții, conchizînd : „De altfel, nici nu este posibil ca ea (bucata de antisubstanță — I. H.) să se fi desprins dintr-un antisistem mai mare, aflat nu prea departe de regiunea din univers în care se află sistemul nostru solar. Oamenii de știință au stabilit doar că în vecinătatea noastră nu pot exista mari corpuri cerești formate din antisubstanță" (pag. 72—73).

Pe de altă parte, comentariul la „Solul Cosmosului" răspunde negativ la întrebarea „este posibilă explozia unui meteorit radioactiv" ? Iată de ce ne putem îngădui să presupunem, împreună cu Alexandr Kazanțev, că în taiga a avut loc explozia unei nave cosmice. Înseși concluziile lui A. V. Zolotov ne duc spre această din urmă interpretare. Căci substanța explozivă închisă într-un înveliș inexploziv poate fi interpretată drept carburantul atomic închis între pereții unei nave cosmice...

... Și fantezia merge mai departe

Unele elemente ale ipotezei lui Kazanțev pot constitui, desigur, obiect de discuție. Mă voi opri asupra a două dintre ele : natura accidentală a exploziei și originea marțiană a navei cosmice.

„Astronauții" — **spune astronomul Krîmov** — „au pierit pe drum datorită acțiunii razelor cosmice, în urma unei ciocniri cu un meteorit sau dintr-un motiv oarecare. Ceea ce se apropia de Pămînt era deci un aparat lăsat în voia soartei, întru totul asemănător unui meteorit. Iată de ce a pătruns în atmosferă fără să-și reducă viteza prin frînare. În urma frecării cu aerul, nava era incinsă — așa cum se întîmplă cu meteoriții. Învelișul ei s-a topit și carburantul atomic a fost pus în condiții favorabile declanșării reacției în lanț".

Revin asupra tezei lui A. Monoţkov, potrivit căreia corpul tungus şi-a încetinit zborul de-a lungul traiectoriei, frînînd. O viteză relativ mică reiese şi din calculele lui A. V. Zolotov. Nu e vorba, deci, de „un aparat lăsat în voia soartei". Accidentul — dacă a fost un accident ! — s-a produs în ultima clipă dinaintea aterizării, datorită unei defecţiuni a motoarelor atomice sau dintr-o altă pricină necunoscută.

Dar poate că n-a fost de loc un accident.

Să ne închipuim, de pildă, că nava cosmică era un fel de rachetă-sondă fără echipaj, trimisă în atmosfera Pămîntului pentru a transmite date privind compoziţia şi densitatea aerului. Misiunea finală a unei asemenea rachete ar fi putut consta tocmai într-o explozie comandată de la distanţă, care să uşureze analiza spectroscopică efectuată de observatorii extratereştri.

Şi iată-ne în faţa celui de-al doilea element discutabil : originea marţiană a navei cosmice. A discuta nu înseamnă, desigur, a respinge — mai ales într-un domeniu aflat încă la graniţa dintre ştiinţă şi fantezie. Pe de altă parte, argumentele lui Kazanţev sînt bine cumpănite şi dau întregii ipoteze un aer de deplină veridicitate. Să presupunem însă că, o dată cu explorarea planetei Marte într-un viitor apropiat, credinţa noastră în existenţa acolo a unor forme superioare de viaţă se va dovedi neîntemeiată. Va duce aceasta, implicit, la abandonarea sîmburelui ipotezei lui Kazanţev : în 1908 a avut loc explozia nucleară a unei nave cosmice ? Răspundem hotărît : nu !

După calculele academicianului Fesenkov, o singură stea dintr-un milion poate avea o planetă pe care să existe condiţii prielnice dezvoltării vieţii. Dar numai în galaxia noastră există 150 miliarde de stele — deci 150 000 de planete purtătoare de viaţă. Presupunînd că doar pe unele dintre aceste planete evoluţia a dus la apariţia unor fiinţe raţionale, putem fi optimişti în legătură cu posibilitatea contactului acestor fiinţe cu sistemul nostru solar. De altfel, nici comentariul la povestirile lui Kazanţev nu exclude categoric această posibilitate.

E adevărat că distanţele care ne despart de cele mai apropiate stele constituie deocamdată, pentru noi, un obstacol de netrecut. Cum vom ajunge la Proxima Centauri, situată la 4,3 ani-lumină, adică la circa 40 400 000 000 000 de kilometri ? Chiar dacă astronava noastră ar străbate spaţiul cosmic cu viteza luminii, chiar dacă n-ar pierde un timp preţios accelerînd şi frînînd la plecare şi la sosire, i-ar trebui mai mult de 8 ani şi jumătate pentru un drum dus-întors.

Mi se va răspunde că la asemenea viteze trebuie aplicate nu formulele mecanicii clasice, ci cele ale relativităţii. Cîştigul de timp nu e însă impresionant. Presupunînd o acceleraţie constantă de 10 metri pe secundă, astronava ar atinge viteza de 290 000 de kilometri pe secundă, la o distanţă de 2,786 de ani-lumină. Socotind şi timpul necesar frînării, calculele arată că în 7,227 de ani ar fi parcursă o distanţă egală cu 5,572 de ani-lumină. Iar la capătul acestui drum am putea să constatăm că Proxima Centauri nu are un sistem planetar.

Cît despre celelalte stele „apropiate", ele se află la distanţe mult mai mari. Şi totuşi nu ne vom opri la hotarul genunilor cosmice. Savanţii şi scriitorii, coexistînd uneori în aceeaşi persoană, imaginează de pe acum mijloace cu ajutorul cărora să biruim spaţiul şi timpul.

Pentru John D. Bernal, eminentul luptător pentru pace, soluţia constă în construirea unor astronave gigantice, pe bordul cărora să se îmbarce familii şi comunităţi întregi, păstrînd — în mic — toate caracteristicile vieţii terestre. Succesiunea generaţiilor pe aceste microplanete ar asigura explorarea galaxiei pînă în colţurile ei cele mai îndepărtate.

Chirurgii sovietici şi colegii lor din alte ţări au obţinut succese uimitoare folosind hipotermia (scăderea temperaturii corpului omenesc). Şi iată că la simpozionul mondial consacrat studiului problemelor fiziologice ale cuceririi spaţiului interplanetar şi interstelar (Londra, 1958) s-a propus aplicarea acestei metode la zborurile cosmice. Reducîndu-şi funcţiile vitale la o pîlpîire

aproape imperceptibilă, astronauții se vor putea sustrage, în bună măsură, acțiunii timpului.

Poate că problema va fi rezolvată prin atingerea vitezei luminii, la care „timpul încetează să se mai scurgă, devine egal cu zero. Timpul încremenește“ (I. A. Efremov : „Nebuloasa din Andromeda“). Sau poate că oamenii viitorului, ca eroii lui Sergiu Fărcășan din „O iubire din anul 41 042“, vor zbura cu o viteză dublă față de cea a luminii, dacă nu de mii de ori mai repede, pe bordul unor cosmonave pulsative asemenea aceleia din minunata povestire a lui Efremov „Cor Serpentis“.

Mă opresc aici, atrăgînd atenția cititorului că nimic nu împiedică ființele raționale din alte lumi să fi înfăptuit toate aceste visuri — și altele, nebănuite de noi. Infinitatea universului face nu numai posibilă, dar probabilă (am spune chiar sigură !) existența unor civilizații aflate pe o treaptă de dezvoltare superioară celei atinse de civilizația terestră.

Să ne închipuim deci că o navă cosmică originară din constelația Centaurul sau constelația Lebăda se stabilește pe o orbită în jurul Pămîntului și trimite o rachetă-sondă în atmosfera planetei. (În 1908 nu exista radarul, cu ajutorul căruia nava să poată fi detectată !) Să ne închipuim că echipajul astronavei face parte din familia oamenilor fluorici descriși de I. A. Efremov în „Cor Serpentis“. Decepționați de rezultatele pe care le-a obținut racheta-robot, călătorii interstelari provoacă explozia ei, pentru a efectua o analiză spectroscopică hotărîtoare. Zadarnic. Atmosfera Pămîntului este otrăvitoare pentru oamenii fluorici, care pornesc mai departe în căutarea unor condiții de viață favorabile...

E o poveste, desigur. Pînă la prelucrarea completă și multilaterală a materialului strîns de ultimele expediții științifice, „Solul Cosmosului“ rămîne și ea o poveste ingenioasă — chiar dacă autorul acestor rînduri e convins de justețea ipotezei lui Kazanțev. Dar viața ne-a învățat să ne aplecăm cu atenție asupra unor asemenea povești, îndrăgite de oameni pe care-i cheamă Gagarin și Titov.

POŞTA CONCURSULUI

TOMA ERODOS- Hunedoara: 1) Bineînţeles, la concurs pot fi trimise nu numai lucrări cu teme tehnice, ci şi de medicină, biologie etc. Doar este vorba despre literatura *ştiinţifico*-fantastică.

2) Sînt admise la concurs toate varietăţile prozei; aşadar, povestirile de anticipaţie pot fi prezentate şi sub forma unui reportaj, jurnal etc. Esenţialul îl constituie, de fapt, conţinutul: îndrăzneala ideii anticipative, viabilitatea personajelor (chiar într-o scurtă povestire, într-o schiţă — după cum ne învaţă, de pildă, Caragiale, Cehov —, personajele pot trăi intens), manuscrisul mesajului transmis de povestire.

NICOLAE PIESCU-Bozovici: Nu, lucrările trimise nu trebuie să depăşească 20 de pagini dactilografiate la 2 rînduri (ceea ce înseamnă 40 000 de semne; un semn reprezintă fie o literă, fie un semn de punctuaţie, fie un interval).

Părerea noastră este însă că ar fi bine ca participanţii la concurs să ne trimită şi lucrări mai scurte (chiar de 5—7 pagini, să spunem!). Meritul unei lucrări nu stă neapărat în lungimea ei. Tot Cehov, Caragiale ne-au învăţat că se pot spune multe lucruri în puţine rînduri. De altfel, şi titanul Tolstoi, care a scris romane mari (ca valoare şi întindere), ştia să scrie şi povestiri impresionante în cîteva pagini. Bineînţeles, această condensare reprezintă o muncă mai dificilă.

Din partea redacţiei

Începînd din numărul următor, vom publica în Colecţie lucrări scrise de autori romîni şi străini în cadrul celui dintîi Concurs internaţional din ţările socialiste pentru povestiri de anticipaţie. Totodată reamintim participanţilor care ne-au solicitat amînarea termenului ultim de predare a lucrărilor pentru concurs că acest termen a fost prelungit pînă la 15 iulie 1962.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică" și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU

IUNIE 1962